

P O L S K A K O A L I C J A

Biopaliw i Pasz Białkowych

Warszawa, 22 kwietnia 2020 r.

Szanowny Pan
Jan Staniłko
Dyrektor
Departament Innowacji
Ministerstwo Rozwoju

Opinia

Polskiej Koalicji Biopaliw i Pasz Białkowych

na temat nowego planu działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym

Szanowny Panie Dyrektorze,

Polska Koalicja Biopaliw i Pasz Białkowych („PKBiPB”) jest platformą organizacji branżowych i rolniczych stanowiącą reprezentację krajowego łańcucha wytwórczego biokomponentów i biopaliw ciekłych współtworzoną m.in. przez Krajową Izbę Biopaliw, Polskie Stowarzyszenie Producentów Oleju, Krajowe Zrzeszenie Producentów Rzepaku i Roślin Białkowych, Federację Gospodarki Żywnościowej RP, Krajową Radę Gorzelnictwa i Produkcji Biopaliw, Izbę Zbożowo-Paszową oraz Związek Gorzelników Polskich. Niniejszym pismem pragniemy przedstawić Panu Dyrektorowi swoją opinię w ramach zainicjowanych przez Departament Innowacji Ministerstwa Rozwoju roboczych konsultacji krajowych w sprawie Komunikatu Komisji z dnia 11 marca 2020 r. do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów pt. „*Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystej i bardziej konkurencyjnej Europy*” (COM(2020) 98 final).

Koncepcja Europejskiego Zielonego Ładu zakłada istotne przyspieszenie dotychczasowych starań UE wynikających z potrzeby konwersji gospodarki na przyjazną środowisku naturalnemu, co powoduje konieczność podjęcia kompleksowych, szerokich działań dostosowawczych. Mają one w założeniu służyć nie tylko osiągnięciu ambitnych celów klimatycznych („*zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto w 2050 r.*”), ale jednocześnie pogarszać warunków ekonomicznych panujących w krajach Wspólnoty. Służyć ma temu w szczególności nie „*oddzielenie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów naturalnych*”, a co za tym idzie w założeniu dalszy progres musi opierać się na zasobach odnawialnych i technologiach ukierunkowanych na zwiększenie efektywności i dywersyfikację – jednocześnie produktową jak i surowcową – ich wykorzystania. Takie podejście wpisuje się zatem wprost w strategię gospodarki o obiegu zamkniętym („GOZ”), dlatego wypracowane w tym zakresie rozwiązania legislacyjne na szczeblu unijnym będą miały jedną z kluczowych ról do odegrania w ramach praktycznej implementacji całego Green Deal.

Polska Koalicja Biopaliw i Pasz Białkowych jest platformą organizacji branżowych inicjującą działania w imieniu i na rzecz krajowego łańcucha wytwórczego biokomponentów i biopaliw ciekłych

adres do korespondencji:

Krajowa Izba Biopaliw, 00-684 Warszawa, ul. Wspólna 56, POLSKA, e-mail: info@kib.pl

Jeszcze w 2015 roku KE przyjęła w tym zakresie plan działania, w którym określono środki służące cyrkulacyjnemu obiegowi cyklu życia produktów. W ramach tego dokumentu zdefiniowano także 5 priorytetowych sektorów, które mają przyspieszyć zakładaną konwersję tzn. tworzywa sztuczne, odpady spożywcze, surowce krytyczne, odpady z budowy i rozbiórki, biomasa i bioprodukty. Obecnie, z uwagi na konieczność zwiększenia naszych ambicji środowiskowych dotychczasowe założenia odnośnie GOZ muszą zostać zweryfikowane i dostosowane do aktualnych wyzwań, czemu służy publikacja omawianego komunikatu KE w ramach szerokiego pakietu składającego się na nową strategię rozwoju gospodarczego Wspólnoty.

Uwagi do komunikatu o charakterze ogólnym:

W kontekście powyższego pragniemy wskazać na generalną konieczność bezpośredniego skorelowania zaktualizowanego podejścia do GOZ z pozostałymi elementami Europejskiego Zielonego Ładu. Z punktu widzenia właściwej dla naszej Koalicji części sektora przemysłu rolno-spożywczego, stosowne inicjatywy legislacyjne UE muszą szczególnie ulec bezpośredniej harmonizacji zarówno z ramami prawnymi dla europejskiej polityki energetycznej wyrażonymi poprzez nową dyrektywę w sprawie promowania energii ze źródeł odnawialnych (RED2) oraz dyrektywę o systemie handlu emisjami (ETS), zrewidowaną w ramach aktualizacji dyrektywy ETD polityką fiskalną, jak również opracowywaną strategią dla sektora żywnościowego „od pola do widelca”.

Tylko równomierne rozłożenie ciężaru odpowiedzialności za końcowy, oczekiwany efekt GOZ i Green Deal w ramach całego łańcucha dostaw może przynieść oczekiwane rezultaty. W tym kontekście wskazane w komunikacie KE (1. Wprowadzenie) założenia o przekształceniu wzorców konsumpcyjnych jako dopiero konsekwencja nowych modeli biznesowych mogą nie wytrzymać praktycznej weryfikacji. Zapobieganie bowiem powstawaniu odpadom, co należy uznać za kluczowy element definicji w/w celów GOZ, zależy w ogromnej mierze od postawy finalnych odbiorców produktów i usług, na co sama Komisja zwraca już uwagę w kolejnych częściach dokumentu. Aspekt edukacyjny, ale również obostrzeniowy/ekonomiczny w kształtowaniu podejścia „less waste” ma bowiem kolosalne znaczenie dla tego, co będzie również w zasięgu samych dostawców produktów na rynek.

W ramach konstruowania przepisów ukierunkowanych na promowanie maksymalizacji wykorzystania surowców należy jednocześnie unikać absurdów, które niejednokrotnie prowadzić mogą nie tylko do skrzywienia idei GOZ, ale powodują nieefektywne pod względem środowiskowym zaburzenia rynkowe czy wręcz stanowią inspirację do nadużyć. Przykładem na tego typu możliwą praktykę jest dywersyfikacja surowcowa na europejskim rynku biopaliw (biodiesla) zmierzająca do zastępowania olejów roślinnych zużytym olejem posmażalniczym (UCO). Odpadowy charakter takiego surowca powoduje duży, liczony w setkach tysięcy ton import (!) z krajów trzecich do UE, jak również notowane były nielegalne przekwalifikowania pełnowartościowego oleju przez nieuczciwych dostawców w celu uzyskania korzyści rynkowych¹ wynikających z przepisów dyrektywy RED. W tym kontekście konieczne jest zatem wypracowanie odpowiednich narzędzi monitorujących i weryfikujących wykorzystanie oraz powstawanie odpadów, w szczególności jeśli wiąże się to potencjalnie z dodatkowymi profitami czy uprzywilejowaną pozycją rynkową oferowanego produktu. Nie bez znaczenia w świetle wskazanego przykładu jest tutaj również wymieniona już powyżej harmonizacja GOZ z regulacjami specyficznymi dla danej gałęzi przemysłu czy sektora.

¹ źródło: ISCC Newsletter 28.05.2019, *Major Fraud Case in the Biodiesel Market and Immediate Action*: <https://archive.newsletter2go.com/?n2g=ij14sms7-luom7vde-17cq>

Systemowy charakter przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym także poza granicami UE (9. Podsumowanie) powinien mieć bezpośrednie przełożenie na stworzenie równorzędnych warunków dostępu do rynku unijnego. Dostawcy produktów i usług dla obywateli Wspólnoty muszą podlegać analogicznym restrykcjom w zakresie gospodarki odpadami i realizować te same założenia dotyczące wykorzystania zasobów, w tym śladu konsumpcyjnego i śladu materiałowego. Jedynie wówczas będziemy mogli mówić o globalnym efekcie polityki UE i praktycznym przeniesieniu idei Europejskiego Zielonego Ładu poza kraje członkowskie. Jednocześnie stworzy to realnie faktycznie równe warunki konkurencji dla rodzimych producentów na rynku wewnętrznym Wspólnoty przy założeniu, że wdrożone narzędzia monitoringu będą właściwie chronić przed nadużyciami. O trudnościach czy też możliwościach pewnych nadinterpretacji w krajach trzecich w zakresie spełniania wymogów środowiskowych UE również może wskazywać przykład z sektora biopaliw. Krytyka branży w kontekście niewłaściwej realizacji strategicznych celów redukcji emisji gazów cieplarnianych z sektora transportu, która stała u podstaw ustanowienia unijnej polityki względem biopaliw w ramach dyrektywy RED, wynikała wprost ze stosowania wśród surowców do produkcji biodiesla oleju palmowego o problematycznej zrównoważoności. Niestety ekspansja wykorzystania takiego surowca była możliwa pomimo ustanawiania obligatoryjnej dla całego łańcucha dostaw biokomponentów certyfikacji pod kątem zrównoważonego rozwoju, co skłania tym bardziej do przekonania o ograniczonych często możliwościach weryfikacji cech środowiskowych importowanego produktu. Zwracamy na tę kwestię zatem szczególną uwagę, ponieważ od tego będzie zależeć faktyczna możliwość stworzenia równych, sprawiedliwych warunków dla europejskich producentów.

Uwagi do komunikatu o charakterze szczegółowym:

➤ Ad. 2.3. Obieg zamknięty w procesach produkcyjnych

Podkreślamy szczególną rolę wsparcia zrównoważonego i opartego na obiegu zamkniętym bio-sektora poprzez wdrożenie planu działania na rzecz biogospodarki. Reprezentowana przez nas branża już obecnie jest praktycznym przykładem na ogromne możliwości sektorów opartych na biomacie w dostarczaniu szeregu różnych produktów (energia, żywność, pasze, surowce i półprodukty do praktycznie dowolnej gałęzi przemysłowej). Biogospodarka obejmuje wiele gałęzi przemysłu, w tym sektory rolno-żywnościowy, leśnictwa, przemysłu chemicznego, biotechnologicznego i energetycznego. Stosowanie biokomponentów w paliwach jest istotnym elementem zrównoważonego rozwoju oraz pozytywnie wpływa na stan środowiska przez redukcję emisji dwutlenku węgla i innych zanieczyszczeń.²

➤ Ad. 3. Kluczowe Łańcuchy Wartości Produktów

Z satysfakcją przyjmujemy zapowiedź Komisji Europejskiej dotyczącą ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami w ramach zarządzania działaniami sektorowymi w celu określenia oraz mitygacji barier dla rozwoju produktów o zamkniętym cyklu życia. Podejście takie jest wprost skorelowane z naszym generalnym poglądem dotyczącym potrzeby ustanowienia tam, gdzie jest to możliwe, specyficznych, właściwych dla danego łańcucha dostaw, rozwiązań, w szczególności związanych z gospodarką odpadami i ograniczaniem śladu węglowego produktów.

² źródło: Berny i in. "Wyzwania dla sektora biopaliw w świetle rozwijającej się biogospodarki", Zeszyty naukowe Politechniki Śląskiej, 2015: http://www.woiz.polsl.pl/znwoiz/z79/Berny_Wandzich_P%B3aza_pop.pdf

➤ Ad. 3.2. Baterie, akumulatory i pojazdy

Pragniemy w tym miejscu podkreślić, że przyszła kompleksowa strategia na rzecz zrównoważonej i inteligentnej mobilności dotycząca m.in. wykorzystania zrównoważonych alternatywnych paliw transportowych nie może być zawężona jedynie do pojazdów elektrycznych, co sugerowałyby szczególne wskazane w tej części komunikatu ramy regulacyjne dotyczące baterii i akumulatorów. Na podstawie konsultacji z zainteresowanymi stronami i ekspertami krajowymi oraz w oparciu o wiedzę fachową znajdującą odzwierciedlenie w komunikacie Komisji z dnia 24 stycznia 2013 r. pt. „*Czysta energia dla transportu: europejska strategia w zakresie paliw alternatywnych*” wskazano, że wśród głównych paliw alternatywnych wykazujących potencjał w zakresie długoterminowego zastępowania ropy naftowej, oprócz energii elektrycznej, wodoru, gazu ziemnego oraz gazu płynnego (LPG) są biopaliwa.³ Konieczność zatem harmonizacji strategii rozwoju GOZ z innymi regulacjami UE w zakresie wykorzystania zrównoważonych alternatywnych paliw transportowych, w szczególności ze wskazaną już wcześniej dyrektywą RED2, ale również dyrektywą w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych, z której pochodzi powyższe stwierdzenie, wymaga, aby żadna z tych opcji nie została pominięta przy okazji dyskusji na temat legislacyjnej konsumpcji omawianego komunikatu KE.

➤ Ad. 3.3. Opakowania

Rozważenie zmniejszenia złożoności materiałów opakowaniowych oznacza dążenie do eliminacji tzw. opakowań wielomateriałowych, które obecnie są zagospodarowywane jako paliwa alternatywne. Nie są one zatem kierowane do obiegu zamkniętego, a konsumenci rzadko rozdzielają materiały nawet jeśli jest to możliwe.

Szczegółowych rozwiązań prawnych i organizacyjnych wymaga ponowne skierowanie do użycia zanieczyszczonych materiałów przeznaczanych do kontaktu z żywnością, zarówno tworzyw sztucznych typu PP, jak i PET. Przykładowo, zanieczyszczane olejem roślinnym opakowania tego rodzaju niestety również wypadają z obiegu zamkniętego – większość lokalnych regulaminów gospodarowania odpadami zaleca bowiem wrzucenie takich opakowań do odpadów zmieszanych (zatem ponownie paliwa alternatywne, a nie recykling) z uwagi m.in. na brak instalacji mycia takich odpadów.

Wskazujemy jednocześnie na wyzwanie dotyczące często braku możliwości zwrotnego przekazania do dostawcy towaru opakowań z tworzyw sztucznych np. surowców i półproduktów, co powoduje ich zaleganie w zakładach produkcyjnych. To z kolei wpływa na decyzje dotyczące łańcucha dostaw np. powodując rezygnację z dostaw masowych, co dodatkowo ogranicza optymalizację i efektywność procesów produkcyjnych i logistycznych.

➤ Ad. 3.4. Tworzywa sztuczne

Opowiadamy się za podjęciem efektywnych działań ukierunkowanych na wzrost udziału materiałów pochodzących z recyklingu w opakowaniach tzw. RPET. W ramach propagowania wspólnego podejścia do problemu zanieczyszczenia tworzywami sztucznymi na poziomie globalnym ponawiamy

³ źródło: dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/94/UE z dnia 22 października 2014 r. w sprawie rozwoju infrastruktury paliw alternatywnych: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0094&from=pl>

w tym miejscu także nasz postulat dotyczący ustanowienia równorzędnych zasad w tym zakresie w odniesieniu do dostępności rynku europejskiego dla produktów wytwarzanych na terenie Wspólnoty oraz poza nią.

➤ Ad. 3.7. Żywność, woda i składniki odżywcze

W pełni popieramy pogląd Komisji wyrażony w komunikacie, że to zasoby biologiczne stanowią kluczowy wkład w gospodarkę UE i będą odgrywać w dalszej przyszłości jeszcze większą rolę niż dotychczas. W kontekście dążenia do zapewnienia zrównoważonego charakteru odnawialnych materiałów pochodzenia biologicznego, m.in. poprzez działania na podstawie strategii dotyczącej biogospodarki i planu działania, ponownie zwracamy uwagę – mając na względzie nasze dotychczasowe doświadczenia z rynku biopaliw - na konieczność ustanowienia efektywnych narzędzi monitorujących, ale również ewaluacyjnych (efekt vs cel). Być może do rozważania w tym zakresie jest analiza wdrożenia systemu weryfikacji efektu środowiskowego w postaci badania śladu węglowego (kalkulacja emisji) w odniesieniu do standardowych wartości emisji produktów wytwarzanych tradycyjnymi technologiami. Poziom osiągniętej redukcji emisji mógłby być wówczas albo kryterium progowym wejścia danego produktu na rynek UE bądź sposobem na osiągnięcie przez niego dodatkowej wartości dodanej (wyższej wyceny / niższych kosztów towarzyszących).

➤ Ad. 4.1. Bardziej skuteczna polityka dotycząca odpadów

Dostrzegamy konieczność w ramach doskonalenia systemów selektywnej zbiórki odpadów uruchomienia akcji i kampanii edukacyjno-informacyjnych na rzecz segregacji odpadów ukierunkowanych na konkretne rodzaje opakowań i branże. Jako Polska Koalicja Biopaliw i Pasz Białkowych reprezentująca m.in. krajowych producentów oleju rzepakowego wskazujemy na bieżące problemy w tym zakresie związane z opakowaniami wykorzystywanymi w dystrybucji olejów roślinnych.

Zwiększenie udziału opakowań kierowanych do ponownego użycia będzie się często wiązać z koniecznością doczyszczania lub wzbogacania odpadów, aby mogły one znaleźć zastosowanie inne niż obecnie (paliwa alternatywne). Obciążanie jedynie producenta odpowiedzialnością nie jest wyjściem w sytuacji, kiedy nie ma odpowiedniej infrastruktury (instalacji przetwórczych) i kiedy konsumenci nie chcą segregować odpadów bądź robią to w niewłaściwy sposób.

➤ Ad. 4.4. Rozwiązanie problemu wywozu odpadów z UE

Zwracamy uwagę, że w niektórych przypadkach może również dochodzić do odwrotnej sytuacji tzn. do nadmiernego przemieszczania odpadów w kierunku Wspólnoty, co nie tylko generuje dodatkowe emisje związane z ich transportem, ale staje się często przyczynkiem do nadużyć ze względu na ograniczone możliwości weryfikacji łańcucha dostaw w krajach trzecich. Kwestie tę na przykładzie zużytego oleju posmażalniczego (UCO) szerzej przedstawiliśmy już w uwagach ogólnych.

➤ Ad. 6.1. Obieg zamknięty jako warunek wstępny neutralności klimatycznej

Zapowiadana przez KE analiza możliwości stworzenia ram regulacyjnych dotyczących certyfikacji usuwania CO₂ powinna potencjalnie zmierzać nie tylko do stworzenia systemu weryfikacji realizacji

obowiązków nałożonych w tym zakresie na przedsiębiorstwa, ale jednocześnie umożliwić dywersyfikację przychodów szczególnie tych podmiotów, które będą wykazywały się potencjałem przewyższającym założone cele minimalne. Certyfikacja taka (unikniętej emisji CO₂) może być sposobem na przyspieszenie konwersji szczególnie w sektorach dysponujących już odpowiednim potencjałem technologicznym, a który nie był dotychczas wykorzystywany ze względu na brak takiej wyceny rynkowej przy jednocześnie wyższych kosztach operacyjnych związanych np. z przejściem na odnawialne źródła energii.

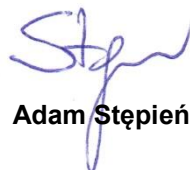
➤ Ad. 7. Pozycja lidera w działaniach na poziomie światowym

W naszej opinii jedynie „wprowadzenie wymogów związanych z aspektami środowiskowymi i społecznymi na całym łańcuchu wartości – od produkcji poprzez wykorzystanie do wycofania z użytku – także w kontekście zasad WTO” (2.1. Projektowanie zrównoważonych produktów), do analizy czego KE zobowiązuje się już na wstępie komunikatu, może zagwarantować konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw względem importerów po kompleksowym zaimplementowaniu Europejskiego Zielonego Ładu. Dlatego w tym kontekście dbałość jedynie, aby zawierane przez UE umowy o wolnym handlu odzwierciedlały zwiększone cele GOZ uznajemy za stwierdzenie zbyt miękkie, aby stanowiło ono podstawę do faktycznego zagwarantowania skorelowania warunków wymiany handlowej z UE z warunkami funkcjonowania podmiotów wytwórczych na terenie Wspólnoty. Aspekt ten powinien być jednym z priorytetów, w innym bowiem przypadku dojdzie do zmasowanego zjawiska „carbon leakage” i *de facto* porażki strategii ukierunkowanej na osiągnięcie wzrostu gospodarczego we Wspólnocie przy ograniczonym wpływie na środowisko naturalne.

Z wyrazami szacunku,

W imieniu organizacji członkowskich
Polskiej Koalicji Biopaliw i Pasz Białkowych

**DYREKTOR GENERALNY
KRAJOWEJ IZBY BIOPALIW
oraz
POLSKIEGO STOWARZYSZENIA
PRODUCENTÓW OLEJU**

Adam Stępień